

JUHA A. VUORI

Trumpin turvallisuuspuheteot

Turvallisuus ja järjestys olivat Donald J. Trumpin vaalikampanjan kantavia teemoja. Lupaus turvallisuuden lisäämisestä yhdelle voi kuitenkin olla uhkaus vapauden rajoittamisesta toiselle. Onkin oleellista hahmottaa, kenen turvallisuudesta puhutaan ja miten turvallisuutta aiotaan vahvistaa. Kriittinen turvallisuustutkimus on keskittynyt tähän poliittiseen dynamiikkaan: kuinka turvallisuuspuhe ja -rationaalisuus toimivat valtopoliittisesti ja millaisia varjopuolia turvallisuuskäytännöt tuovat mukanaan?

Presidenttiehdokas Trump lupasi korjata suurkaupunkien väkivaltarikosongelman ja varoitti ”pahoista hembreista” sekä Meksikosta saapuvista ”murhaajista ja raiskaajista”. ”Hallitsemattomana syöpänä” leviävä radikaali islamismi tultaisiin sekini kukistamaan. Trump on jatkanut samoilla linjoilla myös presidentin tehtävässä. Hän on luvannut laittaa rajat kuntoon ja estää ”pahojen ihmisten” pääsyn maahan. Tämä saadaan aikaan rakentamalla raja-muuri sekä kieltämällä maahantulo tietyistä maista.

Pelko on voimakas poliittinen työkalu. Yhteiskunnallista pelkoa ja epävarmuutta ilmenee usein silloin, kun yhteiskunnan rakenteet muuttuvat nopeasti ja vakiintuneet asemat sekä arvot kyseenalaistuvat. Pelon vallitessa annetaan helposti valtaa yksinkertaisia ratkaisuja tarjoaville hahmoille ja vastakulttuurisille ryhmille. Jonkin haavoittuvuuden nimeäminen ja uhkaavan kehityskulun kuvaaminen voivat luoda tai vahvistaa pelkoja. Näiden korjaamiseksi esitetty lupaus järjestyksestä ja paluusta entiseen tarjoaa pelon tilalle varmuutta ja turvallisuutta.¹

Puhetekoteoriaa ja siihen pohjautuvaa turvallis-
tämisteoriaa voidaan käyttää jäsentämään turvallisuuspuheen yleistä poliittista dynamiikkaa, kansallisen turvallisuuden käsitehistoriaa ja Trumpin turvallisuuspuhetekeja.² Trumpin politiikan ongelmallisuuden ohessa voi samoilla välineillä arvioida myös suomalaista turvallisuus- ja uhkapuhetta. Analyysi toimii rokotteenä turvallisuuspuheen itsestäänselvyyksiä vastaan. Pureudun turvallisuuden ja turvattomuuden ongelmalliseen suhteeseen, turvallisuuspuheen kiistanalaisuuteen sekä näistä seuraavaan vastuuseen turvallisuuspuheesta. Trumpin puheiden tarkastelu käy esimerkiksi tämän tutkimuksellisen lähestymistavan eri puolista.

Turvallistaminen puhetekona

Puhetekoteorian perusajatus on, että sanoilla ei vain välitetä viestejä vaan tehdään hyvin monenlaisia tekoja.³ Lausumilla voidaan niin luvata, uhata ja avata kokouksia kuin julistaa sotia. Puhetekeja voidaan luokitella eri tavoin, mutta käsillä olevan kirjoituksen kannalta peruserottelu illokutionaaristen ja perlokutionaaristen tekojen välillä on oleellisin.⁴

Illokutionaariset puheteot toimivat konventioiden mukaisesti, ja niiden vaikuttavuus on konventionaalista.⁵ Esimerkiksi lupaus on tiettyjä konventioita noudattava puheteke, joka tapahtuu sen sanomisessa: lupaaaja sitoutuu johonkin tulevaan asiantilaan esittäessään lupauksen. Tämä sitoumus muuttaa lupaaajan ja lupauksen kuulijan välistä suhdetta sekä siihen kytkeytyviä oikeuksia, velvollisuuksia, oletuksia ja niin edelleen. Lupauksia voi tehdä monin eri tavoin, ja niiden seuraukset voivat myös vaihdella, mutta lupaaminen perustuu pohjimmiltaan tietyille konventioille, joiden perusteella on mahdollista tunnistaa lupaus lupaukseksi.⁶

Perlokutionaarit ovat sanomalla tapahtuvia tekoja. Tuota tekoa ei kuitenkaan saa aikaan mikään puhujan ele, vaan perlokutionaaristen tekojen tapahtuminen riippuu kuulijan katsantokannasta.⁷ Näitä tekoja eivät siis hallitse konventiot, mikä tekee niistä ennustamattomampia ja niiden vaikuttavuudesta ”luonnollista”.⁸ Ei esimerkiksi ole olemassa konventiota, jolla puhuja voisi pelotella kuulijaansa. Aiottu uhkaus ei välttämättä pelota kuulijaa, ja toisaalta lupaus saattaakin saada aikaan pelkoa. Kuulijan tunteelliset ja psykologiset reaktiot eivät seuraa sääntöjä tai ole puhujan hallinnassa.⁹

Nämä kaksi puhetekeiden aspektia ovat sekoittuneet useassa puhetekoteoriaa koskevassa kiistassa. Esimerkiksi Derrida romahdutti puhetekeiden konventionaaliset ja luonnolliset seuraamukset yhdeksi ei-semanttisen kommunikaation muodossa tapahtuvaksi voiman välittämiseksi.¹⁰ Myös turvallis-
tämisteorian debateissa on ilmennyt vastaavia sekaannuksia. Kiistat ovat koskettaneet paljon sitä, onko turvallis-
taminen illokutionaarinen vai perlokutionaarinen teko ja millaiseksi oletetaan lausumien yleisön rooli.¹¹

Turvallis-
tämisen käsite hahmottaa turvallisuuden nimissä tehtävää voimapolitiikkaa, joten se keskittyy turvallisuuspuheen poliittisiin käyttöihin.¹² Turvallis-
taminen viittaa siihen, kuinka jostakin kysymyksestä tulee tai tehdään juuri turvallisuuden piiriin lukeutuva asia vaikkapa uskonnon tai ympäristön ongelmakentän sijaan. Tällöin myös kysymyksenasettelut, ajattelu- ja toimintatavat sekä perustelut eli rationaliteetit kokonaisuudessaan poikkeavat toisistaan (kuten esimerkiksi ym-

päristöongelmien ja ympäristöturvallisuuden ongelmien rationaliteetit). Sinällään turvallisuus tarkoittaa eri asioita eri yhteiskunnissa eri aikoina, koska yhteiskuntien haavoittuvuudet vaihtelevat ja riippuvat historiallisista tekijöistä. Turvallisuuden merkitykset ja poliittinen voima ovat siis luonteeltaan muuttuvia.¹³

Asiakysymykset eivät nouse turvallisuuspolitiikan tai turvallisuuskäytäntöjen piiriin itsestään vaan yhteiskunnallis-poliittisten prosessien seurauksena¹⁴. Esimerkiksi Irakin väitetyt joukkotuhoukset esitettiin vakavana turvallisuusuhkana 2000-luvun alussa. Tämä käsitys vaikutti keskusteluihin ja asiointiloihin, vaikka kyseisiä joukkotuhouksia ei löytynyt Irakin miehittämisen jälkeenkään.¹⁵ Toisaalta suurvallatkaan eivät ole tehneet avaruudessa liikkuvista avaruudesta turvallisuuspolitiikan kohteita, vaikka niiden osuessa planeettaamme koko ihmissivilisaatio olisi vaarassa.

Monet asiat voivat siis vaarantaa arvostettujen viitekohteiden (kuten koko ihmiskunnan) olemassaolon ilman, että niistä puhutaan uhkina. Samaan aikaan pelkät haamukuvat voivat saada aikaan mittavia turvallisuustoimia. Poliitiikan kohteena olevat uhkat eivät siis ilmesty nimilappujen kanssa, vaan niiden määrittäminen edellyttää poliittista toimintaa. Uhkien torjumisen nimissä on mahdollista muuttaa asiakysymyksiin kytkeytyneitä oikeuksia, velvollisuuksia, vaatimuksia ja auktorisointeja. Tällaisia muutoksia saadaan aikaan tekemällä puhetekoja ja saamalla toiset hyväksymään niitä.¹⁶

Turvallisuustutkimuksessa on useita muitakin erilaisia lähestymistapoja, joista kaikissa ei tarkastella turvallisuuden käsitettä itsessään ja joista osassa turvallisuuden tavoittelua pidetään suotuisana pyrkimyksenä¹⁷. Eri lähestymistavoissa turvallisuus ymmärretään usein joko subjektiivisena tai objektiivisena ilmiönä ja joko asiantilana tai tunteena. Näistä voi olla oikeita tai vääristyneitä havaintoja.

Turvallistamisteoria keskittyy näiden turvallisuuskäsitysten ulottuvuuksien sijaan turvallisuuspuheen poliittisuuteen ja siten turvallisuuskäsitysten yhteiskunnallisiin piirteisiin, jotka vaikuttavat ihmisten välisiin suhteisiin. Tätä erityistä puhetekodynamiikkaa mallintavan teorian taustalla on arendtilainen politiikkakäsitys: politiikka on ihmisten välistä toimintaa ja sellainen elämänalue, jossa voi tapahtua eräänlaisia ”ihmeitä” – toisin sanoen ”poliittinen” voi saada aikaan asioita, joita ei voida aavistaa edeltävistä olosuhteista. Tämän käsityksen rinnalla vaikuttaa schmittiläinen näkemys turvallisuudesta. Sen näkökulmasta turvallisuuspuhe on vihollisten määrittämisen ja normeista poikkeamisen tekniikka, yksi depolitisoinnin muoto. Vaikka turvallisuudesta puhuminen on poliittinen teko, turvallisuuden ottaessa hallinnan jostakin kysymyksestä siitä tulee erityispolitiikkaa ja asiantuntijoiden asia. Tämä sulkee muita toimijoita ulos ja rajoittaa keskustelumahdollisuuksia.¹⁸

Yhdessä näistä kahdesta taustanäkemyksestä muodostuu kriittinen ja jopa kyyninen suhtautuminen turvallisuuteen politiikkana. Toisin kuin arkiajattelussa, tästä näkökulmasta turvallisuuden lisääntyminen ei välttämättä ole positiivinen ja toivottava asiointi.

Turvallistamistutkimus tavoittelee tarkentuvaa kuvaa siitä, ketkä (turvallistavat toimijat) voivat turvallistaa (puhutekoina tapahtuvilla poliittisilla siirroilla), mitä kysymyksiä (uhkat), keille (mitä turvataan), miksi (perlokutionaariset aiomukset), millaisilla seurauksilla (yksilöiden väliset suhteet) ja millaisissa tilanteissa (helpottavat ja vaikeuttavat tekijät)¹⁹. Turvallisuuspuhe voi saada monenlaisia muotoja, mutta tyypillisesti se esiintyy puheenpartena, jossa määritetään, että jotakin arvokasta uhkaa vaara ja että vaaran torjuminen edellyttää tekoja, joita ei muussa tilanteessa hyväksyttäisi. Turvallisuudesta puhumalla haetaan oikeutusta juuri näille erikoistoimille.

Presidentti Trump on osuva esimerkki turvallistavasta toimijasta. Hän antoi presidentin toimeenpanevan käskyn ”kansakunnan puolustamisesta ulkomaisten terroristien saapumiselta Yhdysvaltoihin”²⁰. Tämä normaalista politiikan kulusta poikennut tiettyjä maita koskenut maahantulokiello perusteltiin kansallisella turvallisuudella: kyseisistä maista tulevat henkilöt tulisi seuloa tarkkaan, koska he muodostavat vakavan terroriuhkana Yhdysvalloille (turvallistamisen uhka ja viitekohde).

Turvallistamissiirrossa erikoistoimia oikeuttava puhe osoitetaan jollekin taholle, jota teoriassa kutsutaan turvallistamisen yleisöksi. Mainitulla Trumpin turvallisuuslausumalla oli useita tällaisia yleisöjä. Yhtäältä käsky oli toimeenpaneva määräys maan viranomaisille (teon illokutionaarinen ulottuvuus), mutta samalla sillä tavoiteltiin oikeuttavaa voimaa maan kansalaisilta (perlokutionaarinen ulottuvuus). Kielto ja turvallisuuspuhe oli myös osoitettu sen kohteena oleville maille ja erityisesti Yhdysvaltoja vastustaville terroristiorganisaatioille.

Myös turvallistamisen olosuhteet ovat olennaiset. Turvallistamista edeltävät tapahtumat, viitekohde sekä uhkan luonne voivat helpottaa tai vaikeuttaa turvallistamisen onnistumista. Trumpin matkustuskiellon tapauksessa sitä ympäröivä konteksti ei helpottanut turvallistamista. Vaikka Yhdysvaltoihin kohdistui merkittävä terroriuhka 16 vuotta aiemmin, kiellon kohteena olleissa maissa ei ollut viime aikoina tapahtunut mitään dramaattista tai maiden kaikkien kansalaisten luottavuuden kyseenalaistavaa.

Trumpin osoittama uhka, viitekohde, puhe- ja konteksti ja yleisö muodostavat Trumpin turvallistamissiirron perusosat. Näiden ohella turvallistamisteoreettinen lähestymistapa tutkii erilaisten turvallisuuskäsitteiden historiallisuutta. Trumpin puhetekojen illokutionaarisen voiman, tekojen seurausten ja niiden onnistumisen arvioimisen edellytyksenä onkin yhdysvaltalaisen kansallisen turvallisuuden käsitehistorian huomioon ottaminen.

Kansallinen turvallisuus: kahden hyvän yhdistelmä

Turvallisuuspuhe ei ole aina toimeenpannut tai säädellyt samanlaisia oikeuksia ja velvollisuuksia kuin viimeisten vuosikymmenten aikana. Vaikka turvallisuus on nyky-aikana ilmeinen osa poliittista käsittehorisonttiamme ja nykyinen turvallisuuspolitiikka on ”monisektorista” so-

”Ajatus kansallisesta turvallisuudesta onnistui yhdistämään kaksi positiivista asiaa: kansallisen ja turvallisuuden.”

tilaallista turvallisuutta laajemmin, tämä on suhteellisen uusi asiointi. Itse asiassa kansallisesta turvallisuudesta puhumisen illokutionaarinen ”voima” on peräisin toisen maailmansodan jälkimaininkeihin sijoittuneesta käsitteellisestä muutoksesta Yhdysvalloissa.²¹

Presidentti Franklin D. Rooseveltin toimeenpanemat sosiaaliturvauudistukset 1930-luvulla olivat tehneet turvallisuudesta laajalti käytetyn termin Yhdysvalloissa²². Kansainvälisessä politiikassa ”kollektiivinen turvallisuus” oli vastavasti tullut yleiseen käyttöön ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Tämän poliittisen käsitteen avulla kaunisteltiin voitajavaltojen voimapolitiikkaa suhteessa Saksaan.²³

Yhdysvaltalainen käsitteistö oli muutospaineen alla. Voimapolitiikan välineinä aiemmin toimineet ”valtiojärjen” sekä ”kansallisen edun” käsitteet olivat saaneet negatiivisen kaiun Hitlerin Saksan myötä. Kansainvälisissä suhteissa oli kuitenkin edelleen tarve kyetä toimimaan valtioiden sisällä voimistuneista kansanvaltaisista periaatteista poikkeavan moraalien pohjalta. Vastaus tähän ”demokraatin dilemmaan” tuli kansallisen turvallisuuden käsitteen muodossa.

Ajatus kansallisesta turvallisuudesta onnistui yhdistämään kaksi positiivista asiaa: kansallisen ja turvallisuuden. Erityisesti presidentti Harry S. Trumanin hallinnon *National Security Act* vuodelta 1947 vakiinnutti uuden käsitteen poliittisen voiman. Kansallisen turvallisuuden periaate rajoitti muutoin laajenneita demokraattisia arvoja sekä oikeuksia kansainvälisten suhteiden poliittisilla osa-alueilla.

Kansallinen turvallisuus oli ajatuksena epämääräisempi kuin sitä edeltänyt maanpuolustuksen käsite.

Puolustuspolitiikassa oletetaan selkeä vastustaja, joka tulee valtion ulkopuolelta. Turvallisuudesta puhuttaessa uhkaa ei välttämättä suoraan nimetty eikä se ollut yhtä konkreettinen (”terrorin uhka on kohonnut”), mikä osoittautui poliittisesti hyvin otolliseksi. Kansallinen turvallisuus ei kattanut pelkästään ulkopoliittikan alan vaan sisälsi myös kotimaisia potentiaalisia uhkakuvia. Puhe ei ollut vain rajatuista sotilaallisista uhkista. Myös poliittiset ajatukset ja ideologiat saattoivat vaarantaa kansallista turvallisuutta.²⁴

Vaikka kansallisella turvallisuudella voitiin oikeuttaa järeitä tekoja, kuten esimerkiksi sotilaallisia interventioita, poliittisia salamurhia ja sotia, sen poliittinen voima oli kuitenkin valtion valtaoikeuksien rajoittamisessa.

Vielä 1940-luvun alussa valtiolla oli oikeus salata kaikki asiakirjansa ”valtiollisiin syihin vedoten”, eikä kansalaisilla ollut oikeutta haastaa Yhdysvaltojen hallitusta oikeuteen valtiovallan immuniteetin vuoksi. *Federal Tort Claims Act* vuonna 1946 antoi kuitenkin kansalaisille mahdollisuuden haastaa valtio oikeuteen. *National Security Act* rajoitti valtion yleiset salassapito-oikeudet turvallisuuskysymyksiin.²⁵

Nämä lait kavensivat valtion valtaa ja eristivät kansallisen turvallisuuden kysymykset omaksi erityisalakseen: dokumenttien salaaminen ja oikeuksien rajoittaminen oli nyt oikeutettava kansallisella turvallisuudella. Lainsäädännön muutosten myötä kansallisesta turvallisuudesta puhuminen sai aikaan uudenlaisia illokutionaarisia seurauksia Yhdysvaltojen poliittisessa järjestelmässä.

Kylmän sodan aikana kansallisesta turvallisuudesta muodostui myös monen muun tavanomaisesta

poikenneen toimintatavan yleinen oikeuttaja²⁶. Sen oikeuttava voima koettiin niin vahvaksi, että turvallisuuspuhe levisi ympäri maailman, jopa yli ideologisten rajalinjojen.

Turvallisuuden ja turvattomuuden *aporia*

Turvallisuus toimii poliittisena retoriikkana pitkälti turvallisuuden käsitteen ja ajatuksen arkikäytön positiivisten mielleyhtymien vuoksi. Valtioille turvallisuus on kuitenkin negatiivinen huoli: turvallisuuspolitiikalla koetaan estää viitekohteita vahingoittavia kehityskulkuja. Turvallisuuden nimissä tapahtuvaa joukkovalvontaa, sotaan valmistautumista tai keskitysleirejä ei voi pitää positiivisena politiikkana. Turvallisuuspolitiikan pohjana on haitoista kumpuava poliittinen tarve eli olemassaoloon kohdistuvien uhkien torjuminen.

Turvallisuuden suhde vapauteen on nähty kaksijaakoisena. Yhtäältä vapautta ei voi olla ilman turvallisuutta ja toisaalta turvallisuutta ei voi olla ilman vapautta. Vapauden edellytys on tiettyjen elämän perusehtojen turvaaminen kuten ravinnon saanti, suoja luonnonvoimilta ja ihmisten mielivallalta.²⁷

Samalla turvallisuustoimien ja -käytäntöjen lisääminen kaventaa vapauksia. Vapaus on liikettä; turvallisuus sitoo paikalleen.²⁸ Turvallisuustoimet voivat lisätä tai vahvistaa epätasa-arvoa. Jotta jotkut voivat tuntea turvallisuutta vaikkapa kadulla kulkiessaan, saatetaan jotkut toiset sulkea ulos tai asettaa erityistoimien kohteeksi. Tällaiset käytännöt luovat autoritaarisia lokeroita jopa vakiintuneiden liberaalidemokratioiden sisään. Turvallisuuden tekniikat säätelevät ja toimeenpaneavat demokratian rajoja.²⁹

Turvallistamisella annetaan kuva politiikan tuloksellisuudesta. Turvallistaminen auttaa vakuuttamaan, että ehdotetut toimenpiteet saavat aikaan turvallisuuden lisääntymistä. Nimetessään ja määrittäessään jonkin haavoittuvuuden turvallistamispuhe saa samalla aikaan vaikutelman, että ehdotettujen toimien tekemättä jättäminen saisi aikaan turvattomuutta. Silti turvallisuuspolitiikka lupaa enemmän kuin se kykenee täyttämään: turvallisuuden arkikäsitteen mukaista varmuutta ei ole mahdollista saavuttaa valtiollisilla toimilla.³⁰

Paradoksaalisesti turvallisuuspuhe siis luo turvattomuutta sekä tunnistamalla haavoittuvuuksia että asettamalla ihmisiä eriarvoisiin asemiin. Esimerkiksi tiettyjen kansallisuuksien tai uskontojen määrittäminen uhkaksi voi johtaa turvallisuustoimiin, jotka lisäävät yksien turvallisuuden tunnetta, mutta samalla tekevät toisista epäilyksenalaisia. Turvallisuus ei olekaan kaikille tasavertaisesti kuuluva hyvä, vaan yhden turvallisuuden vahvistaminen lisää jonkun toisen turvattomuutta.³¹

Presidentti Trumpin vahvistamat käskyt matkustuskiekkolosta ovat osuva esimerkki juuri tästä. Trump oikeutti määräyksensä Yhdysvaltain turvallisuudella. Väitetty turvallisuuden aikaansaaminen loi kuitenkin samalla suurille joukoille turvattomuutta. Näihin lukeutuvat tuhannet kodeistaan pakenemaan joutuneet sodan uhrin,

joiden matkustaminen Yhdysvaltoihin vaikeutui tai tuli mahdottomaksi. Nimettyjen maiden kansalaisista tehtiin epäilyksenalaisia. Syyttömyysoletuksen sijaan heistä tuli määritellysti epäluotettavia ja terroriepäiltyjä kunnes toisin itse todistaisivat.

Turvallisuuden kiistanalaisuus

Turvallisuuspuhe on voimakas poliittinen teko, joka onnistuessaan siirtää kohteena olevan kysymyksen periaatteelliselle ja korkeasti poliittiselle tasolle. Tällaisia turvallistamissiirtoja on silti mahdollista asettaa kiistanalaiseksi ja vastustaa.³² Turvallistamisen yleisöllä on tässä suhteessa olennainen rooli. Jotta turvallistava toimija saa oikeutuksen ehdottamilleen teoille, on yleisön hyväksyttävä turvallistajan puheteot. Vähimmillään hyväksymisestä käy aktiivisen vastarinnan puute.

Trumpin turvallistamissiirrot eivät ole sujuneet sutjakkaasti ja ilman vastarintaa. Yhdysvaltojen turvallisuus-koneisto ryhtyi toteuttamaan presidentin määräystä kuten sen kuuluu. Silti muutamat tahot riitauttivat määräyksen oikeusjärjestelmässä. Joukkomielenosoituksissa määräystä vastustettiin suoraan. Vetoomustuomioistuimen tuomarit kiistivät päätöksessään Trumpin väitteen määräyksen turvallisuutta lisäävästä vaikutuksesta ja esittivät määräyksen toimeenpanon tosiasiallisesti heikentävän turvallisuutta. Tuomareiden päätöksessä myös viitattiin siihen, että kansallisen turvallisuuden argumentit eivät kata presidentin määräyksen sisältämiä seikkoja.³³

Voimakkuudestaan huolimatta turvallisuuspuhe ei siis ole kaikkivoipa keino edes Yhdysvaltojen presidentille. Yleisöjen rooli on ratkaiseva. Tämän roolin hahmottamisessa auttaa edellä mainittu puhetekoteorian mukainen jaottelu illokutionaarisiiin ja perlokutionaarisiiin puhetekoihin.³⁴

Illokutionaarinen ja perlokutionaarinen turvallistaminen

Puhetekojen konventionaalisuuden ja luonnollisuuden eroavuus tulee ilmi turvallistamisen yleisöissä. Turvallistamisella voi yhtäältä olla perlokutionaarisia vaikutuksia. Turvallisuuspuhe voi esimerkiksi saada aikaan pelkoa kuulijoissa. Tämän voi jopa nähdä olevan turvallisuuspuheen poliittisen toimivuuden osa. Uhkista puhumalla poliitikko saa kuulijoissa aikaan epävarmuutta ja levottomuutta eli tunteita, joista halutaan päästä eroon. Näiden hälventämiseksi turvallistaja tarjoaa keinoja tunnistamansa uhkan torjumiseksi ja saa siten niille oikeutusta. Yleisöt voivat näin kääntyä puhujan puolelle ja tarjota moraalista kannatusta ehdotetuille toimille tai jopa poliitikolle itselleen.

Toisaalta osalta yleisöstä saatu moraalinen kannatus ei välttämättä riitä käsitellyn kysymyksen sosiaalisen aseman tai deonttisen luonteen muuttamiseen. Jotta illokutionaariset puheteot toisivat puhujalle turvallisuuteen kytkeytyviä oikeuksia tai muita deonttisia voimia, niiden täytyy kohdistua oikeanlaiseen yleisöön. Trumpin matkailon kohtaamat vaikeudet kertovat tästä erosta.

Trumpin määräämä kiello ei tullut tyhjästä. Kiellon edustamaa turvallisuuspuhetta on esiintynyt Yhdysvalloissa jo pidemmän aikaa. Merkittävä kanava tälle on ollut ”vaihtoehto-oikeiston” (*alt-right*) *Breitbart*-verkkosivusto. Erityisesti sen päätoimittajana toiminut Stephen Bannon on turvallistanut ”radikaalia Islamia” suhteessa ”juutalais-kristilliseen länteen”. Esimerkiksi tästä käy hänen Vatikaanissa vuonna 2014 pitämänsä puhe³⁵.

Merkittävän vaihtoehtomedian päätoimittajana Bannonilla oli omanlaista vaikutusvaltaa Vatikaaniin kokoontuneeseen yleisöön. Tämä yleisö oli kenties jo lähtökohtaisesti vastaanottavainen hänen viestilleen. Näillä puheteoilla ei kuitenkaan ollut suoraa vaikutusta Yhdysvaltojen turvallisuuspolitiikkaan – puhuja ja yleisö eivät olleet sopivissa asemissa tämän aikaansaamiseen.

Kun Bannonin puheiden yleisönä on presidenttiehdokas Trump itse, on vastaavilla siirroilla aivan toisenlainen voimapotentiali, mikäli Trump ottaa puheet omikseen. Trumpin turvallisuuspuhe onkin sisältänyt useita elementtejä hänen vaalikampanjassaan keskeisesti vaikuttaneen Bannonin esittämästä maailmankuvasta.

Presidentti Trumpilla on vahvin valta saada aikaan turvallisuustoimia Yhdysvalloissa. Mutta edes presidentin turvallistamistekojen onnistuminen ei ole taattua. Kuten missä tahansa puheteossa, epäonnistumisen tai kompastelun mahdollisuus on aina läsnä³⁶. Tämän paljastuminen Trumpille on hänen twitter-viestiensä perusteella ollut karvas kokemus.

Laajat joukot ovat antaneet presidentille moraalista kannatusta. Toisin sanoen monet Trumpin kannattajat ovat olleet vakuuttuneita (perlokutionaarinen seuraus) presidentin määräyksen oleellisuudesta turvallisuuden tuottamisessa. Matkustuskieltokysymyksen deonttiseen luonteeseen vaikuttavat yleisöt (presidentin vastapainona toimiva tuomaristo) eivät kuitenkaan ole hyväksyneet presidentin illokutionaarisia tekoja (myös perlokutionaarinen seuraus on todennäköisesti ollut vastakkainen tavoitellulle). Turvallistaminen on siis onnistunut perlokutionaarisesti yhdelle yleisölle mutta epäonnistunut illokutionaarisesti toiselle. Presidentin toistuva inttäminen kiellon turvallisuusoikeutuksesta vain korostaa tätä epäonnistumista ja todennäköisesti heikentää hänen mahdollisuuksiaan tämän tai jonkin muun kysymyksen turvallistamisessa myös jatkossa.

Vastuu turvallisuuspuheteoista

Turvallistamisteorian avulla on mahdollista analysoida ja purkaa poliittista turvallisuuspuhetta sekä sen lausumia. Näin saadaan parempi ote turvallisuuskäytäntöjen varjopuolesta eli puheteojen negatiivisista seurannaisvaikutuksista, esimerkiksi Trumpin asettaman matkustuskiellon tapauksessa.

Turvallisuuden rationaliteetti ja logiikka ovat kehittyneet hoitamaan tietynlaisia ongelmia. Tämän logiikan leviäminen useille elämäniloille on kuitenkin erittäin epätoivottavaa. On todennäköisesti toimivampaa käsi-

tellä vaikkapa ympäristön, uskonnon ja talouden ongelmia näiden elämänilojen erilaisten rationaliteettien mukaisesti sen sijaan, että hoitaisimme niitä turvallisuuden logiikan muodossa. Torjumalla turvallisuusrationaliteetin leviämistä yhä useammille elämäniloille suojaamme samalla demokraattisia vapauksiamme kuten syyttömyysoletusta.

Turvallisuudesta puhuminen on poliittinen valinta, jolla on seuraamuksia. Kansalaisina meidän on hyvä olla selvillä niistä arvioidessamme omaa kantaamme poliitikkojen puhetekoihin. Turvallisuuspuheelle on vaihtoehtoja. Nykypresidenttien ja muiden poliittisten johtajien puheteojen vastapainoksi onkin hyvä ottaa toisenlainen näkökanta presidentti Rooseveltin virkaanastujaispuheesta: ”[A]inoa asia, jota meidän tulee pelätä... on pelko itsessään – nimetön, järjeilemätön, oikeutuksen kauhu, joka halvaannuttaa tarvittavat pyrkimykset muuttaa perääntyminen edistymiseksi”³⁷. Rooseveltin sanat tekevät politiikkaa osuvasti myös nykypäivän Yhdysvalloissa ja Euroopassa.

Viitteet

- 1 Honneth 1995, 124.
- 2 Puhetekoteoriaan pohjaavasta turvallistamisteoriasta ks. Buzan ym. 1998; Vuori 2004.
- 3 Austin 2016.
- 4 ’Illokuutiosta’, ’perlokuutiosta’ ja puheteojen luokittelusta ks. esim. Austin 2016, viii ja xii luento; Searle & Vanderveken 1985; sekä Risto Koskensillan ja Arto Laitisen kirjojukset tässä numerossa.
- 5 Austin 2016, 24, 94–100; Moati 2014, 18–21.
- 6 Searle 2011, 75–76.
- 7 Sbisà 2001.
- 8 Austin 2016; Moati 2014, 18–21.
- 9 Vuori 2016.
- 10 Derrida 1988; Moati 2014, 18–21.
- 11 Balzacq 2005.
- 12 Buzan ym. 1998.
- 13 Vuori 2005.
- 14 Buzan ym. 1998.
- 15 Mitchell 2011.
- 16 Searle 2011, 85.
- 17 Ks. esim. Buzan & Hansen 2009.
- 18 Wæver 2015.
- 19 Buzan ym. 1998, 32.
- 20 The White House 2017.
- 21 Vuori 2005; Stritzel & Vuori 2016.
- 22 Neocleous 2006.
- 23 Carr 1981.
- 24 Vuori 2005.
- 25 Stritzel & Vuori 2016.
- 26 Yergin 1977.
- 27 Booth 2007.
- 28 Chilton 1996.
- 29 Huysmans 2014.
- 30 Hietanen & Joenniemi 1982, 35–36.
- 31 Bigo 2002.
- 32 Vuori 2015.
- 33 United States Court of Appeals 2017.
- 34 Austin 2016.
- 35 Bannon 2016.
- 36 Austin 2016, 32–54.
- 37 Roosevelt 1933.

Kirjallisuus

- Austin, John L., *Näin tehdään sanoilla* (How To Do Things With Words, 1962/1975). Suom. Risto Koskensilta. niin & näin, Tampere 2016.
- Balzacq, Thierry, The Three Faces of Securitization. Political Agency, Audience and Context. *European Journal of International Relations*. Vol. 11, No. 4, 2005, 171–201.
- Bannon, Stephen, Remarks at the Vatican (2014). *Buzzfeed* 15.11.2016. Verkossa: buzzfeed.com/lesterfeder/this-is-how-steve-bannon-sees-the-entire-world?utm_term=.uipAKz181#.kqdgaznGn
- Bigo, Didier, Security and Immigration. Toward a Critique of the Governmentality of Unease. *Alternatives*. Vol. 27, Special Issue, 2002, 63–92.
- Booth, Ken, *Theory of World Security*. Cambridge University Press, Cambridge 2007.
- Buzan, Barry & Hansen, Lene, *The Evolution of International Security Studies*. Cambridge University Press, Cambridge 2009.
- Buzan, Barry, Wæver, Ole & De Wilde, Jaap, *Security. A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner, Boulder 1998.
- Carr, Edward Hallett, *The Twenty Years' Crisis* (1938). Papermac, London 1981.
- Chilton, Paul A., *Security Metaphors*. Peter Lang, New York 1996.
- Derrida, Jacques, *Limited Inc.* Käänt. Samuel Weber & Jeffrey Mehlman. Toim. Gerald Graff. Northwestern University Press, Evanston 1988.
- Hietanen, Aki & Joenniemi, Pertti, Varustelu, kieli ja maailmankuva. Puolustusrevisionin ja parlamentaaristen puolustuskomiteoiden mietintöjen tarkastelua. *Raubaan tutkien* 1/1982, 18–44.
- Honneth, Axel, *The Struggle for Recognition. The Moral Grammar of Social Conflicts* (Kampf um Anerkennung, 1992). Käänt. Joel Anderson. Polity Press, Cambridge (Mass.) 1995.
- Huysmans, Jef, *Security Unbound. Enacting Democratic Limits*. Routledge, London 2014.
- Mitchell, W. J. T., *Cloning Terror. The War of Images, 9/11 to the Present*. The University of Chicago Press, Chicago 2011.
- Moati, Raoul, *Derrida/Searle. Deconstruction and Ordinary Language*. Columbia University Press, New York 2014.
- Neocleous, Mark, From Social to National Security. *Security Dialogue*. Vol. 37, No. 3, 2006, 363–384.
- Roosevelt, Franklin D., *Inaugural Address* (1933). Verkossa: inaugural.senate.gov/about/past-inaugural-ceremonies/37th-inaugural-ceremonies/
- Sbisà, Marina, Illocutionary Force and Degrees of Strength in Language Use. *Journal of Pragmatics*. Vol. 33, No. 12, 2001, 1791–1814.
- Searle, John R., *Making the Social World. The Structure of Human Civilization*. Oxford University Press, Oxford 2011.
- Searle, John R. & Vanderveken, Daniel, *Foundations of Illocutionary Logic*. Cambridge University Press, Cambridge 1985.
- Sritzel, Holger & Vuori, Juha A., Security. Teoksessa *Concepts in World Politics*. Toim. Felix Berenskoetter. Sage, Thousand Oaks 2016, 41–56.
- The White House, Office of the Press Secretary, Executive Order. Protecting The Nation From Foreign Terrorist Entry Into The United States. 27.1.2017. Verkossa: whitehouse.gov/the-press-office/2017/01/27/executive-order-protecting-nation-foreign-terrorist-entry-united-states
- United States Court of Appeals for the Ninth Circuit, Order, No. 17-35105, D.C. No. 2:17-cv-00141. Verkossa: apps.npr.org/documents/document.html?id=3457942-Travel-Ban-9th-Circuit
- Vuori, Juha A., Turvallistaminen totalitaarisessa poliittisessa järjestelmässä. Makrotason mallin ja mikrotason analyysin yhdistämisestä. *Kosmopolis*. Vol. 34, No. 3, 2004, 4–28.
- Vuori, Juha A., Turvallisuudesta uhkan torjuntaan. Käsitteen kääntöpuolen pohdintaa. *Kosmopolis*. Vol. 35, No. 4, 2005, 46–51.
- Vuori, Juha A., Contesting and Resisting Security in Post-Mao China. Teoksessa *Contesting Security. Strategies and Logics*. Toim. Thierry Balzacq. Routledge, London 2015, 29–43.
- Vuori, Juha A., Detering Things with Words. Deterrence as a Speech Act. *New Perspectives. Interdisciplinary Journal of Central & East European Politics and International Relations*. Vol. 24, No. 2, 2016, 32–50.
- Wæver, Ole, The Theory Act. Responsibility and Exactitude as Seen from Securitization. *International Relations*. Vol. 29, No. 1, 2015, 121–127.
- Yergin, Daniel, *Shattered Peace. The Origins of the Cold War and the National Security State*. Houghton Mifflin, Boston 1977.

ravintola

Telakka

Tullikamarin aukio 3 | 33100 Tampere
03 225 0700 | fax. 03 225 0740
carneval@telakka.eu | www.telakka.eu